

Monitoringsonderzoek onmisbaar bij de bestrijding van Amerikaans vuilbroed

F. Hoekstra en H. van Schuppen RVV, E. Kamp. ID-DLO, Chr. Smeekens IKC-L

Op grond van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren wordt door de Nederlandse overheid Amerikaans vuilbroed bestreden. In deze wet zijn onder andere de aangifteplicht en de verschillende maatregelen die genomen kunnen worden vastgelegd.

Amerikaans vuilbroed is in Nederland de enige bijenziekte waarvoor een wettelijke aangifteplicht van kracht is. Voor de overige bijenziekten is er geen wettelijke aangifteplicht en is de bijenhouder zelf verantwoordelijk voor de preventie en bestrijding. De verantwoordelijke autoriteiten voor de bestrijding van Amerikaans vuilbroed zijn de directeuren van de RVV-kringen in de functie van Inspecteur-districtshoofd van de Veterinaire Dienst.

Bestrijdingsaanpak

Amerikaans vuilbroed wordt veroorzaakt door de sporevormende bacterie *Paenibacillus larvae*. De sporen van deze bacterie zijn zeer moeilijk te doden. Uit recent onderzoek in Argentinië bleek dat *Paenibacillus larvae* bacteriën pas voor 100% gedood zijn na een verhitting tot 160°C in een parafinebad. Nederland wil vrij blijven van Amerikaans vuilbroed. Bij het aantreffen van klinische verschijnselen en een positief bacteriologisch onderzoek worden de besmette- en de verdacht besmette volken geruimd (stamping out methode).

Onderzoek

Worden bij een gebiedsonderzoek tijdens een uitbraak bij andere imkers sporen van *P. larvae* aangetroffen dan vormen zij een besmettingsbron en dus een gevaar voor de overige imkers in de omgeving. Daarom moeten ook deze bijenvolken en materialen vernietigd worden.

Deze 'stamping out' methode gecombineerd met een importverbod van bijen en bijenwoningen heeft ertoe bijgedragen dat Amerikaans vuilbroed in de afgelopen jaren slechts sporadisch is voorgekomen in Nederland. Deze methode is dus met succes gebruikt. Om op deze wijze ook in de toekomst verspreiding van Amerikaans vuilbroed te voorkomen is de nodige discipline en medewerking van alle bijenhouders nodig.

Kosten voor de bestrijding

De kosten van de bestrijding van Amerikaans vuilbroed worden gedragen door het fonds politionele dierziekte bestrijding. Op basis van een overeenkomst financieren overheid en bedrijfsleven elk voor 50% dit fonds. Het bedrijfsleven zijn de veehouders die bij een uitbraak van een aangifteplichtige dierziekte ook een vergoeding krijgen uit dit fonds. De bijenhouderij levert geen bijdrage aan dit politionele fonds. In 1998 zijn er vijf gebieden met een uitbraak van Amerikaans vuilbroed geweest. De hoge kosten die hiermee gepaard zijn gegaan en het feit dat de bijenhouderij geen bijdrage levert aan het bestaande politionele fonds hebben tot kritische opmerkingen op beleidsniveau geleid.

Monitoringsonderzoek

Ter ondersteuning van het 'stamping out' beleid is het van belang te weten in welke mate de sporen van *P. larvae* in de Nederlandse bijenvolken aanwezig zijn. Immers als de sporen van *P. larvae* maar weinig voorkomen is er weinig kans op uitbraken van Amerikaans vuilbroed en zal het 'stamping out' beleid succesvol blijken. Zijn de sporen van *P. larvae* wijd verspreid dan is er een groot risico op klinische uitbraken.

Het monitoringsonderzoek is mede opgezet naar aanleiding van berichten uit de bijenhouderij dat sporen van *P. larvae* in bijenvolken aanwezig kunnen zijn zonder dat dit leidt tot verschijnselen van Amerikaans vuilbroed. Om hierover meer duidelijkheid te verkrijgen is door de werkgroep Amerikaans vuilbroed bewerkstelligd dat bij het ministerie dit onderzoek voor gereduceerd tarief kan worden uitgevoerd.

Het ID-DLO te Lelystad onderzoekt sinds 1998 door imkers ingezonden honingmonsters op de aanwezigheid van sporen van *P. larvae*. De meerwaarde van een goed uitgevoerd honingonderzoek is dat:

1. Er informatie over de aanwezigheid van de sporen van *P. larvae* beschikbaar komt, die ook gebruikt kan worden bij eventuele nieuwe uitbraken.
2. Een infectie vroegtijdig kan worden opgespoord.
3. Onnodige verspreiding kan worden voorkomen. Hierdoor wordt de bestrijding van Amerikaans

vuilbroed beter beheersbaar.

In 1998 zijn door 165 bijenhouders honingmonsters ingestuurd. In slechts acht monsters zijn sporen van *P. larvae* aangetoond. Achteraf is gebleken dat zes van deze acht inzenders recent contact hadden met imkers uit de destijds besmette gebieden in Brabant. Helaas kwamen de monsters voornamelijk uit West- en Zuid-Nederland en nauwelijks uit Oost-Nederland. Het ID-DLO wil het honingonderzoek in 1999 graag voortzetten en uitbreiden naar heel Nederland.

De werkelijke kosten van het monitoringsonderzoek bedragen ongeveer f50,- per honingmonster. Bij de imker wordt f15,- per monster in rekening gebracht. Het verschil, f35,- per monster, wordt gefinancierd uit het programma wettelijke dienstverlenende taken van ID-DLO. Het betreffende onderzoeksprogramma wordt eind 1999 beëindigd. Voor een nieuw programma moeten nieuwe afspraken met het ministerie van LNV worden gemaakt.

Gezien het geringe aantal inzendingen dient de vraag gesteld te worden hoeveel draagvlak er in de bijenhouderij is voor dit monitoringsonderzoek. Heeft het dan zin dat de overheid dit onderzoek blijft uitvoeren?

Terugtrekkende overheid

In toenemende mate legt de overheid de verantwoordelijkheid van de bestrijding van dierziekten bij het bedrijfsleven zelf. Vanuit dit oogpunt is in de komende

jaren vanuit de overheid te verwachten dat aan de bijenhouderij de vraag wordt gesteld om een bijdrage voor de bestrijding van Amerikaans vuilbroed. Dit zal zeker het geval zijn indien er een toename van het aantal uitbraken van Amerikaans vuilbroed zal plaatsvinden. De kosten voor het uitvoeren van 'stamping out' zullen dan ook evenredig toenemen.

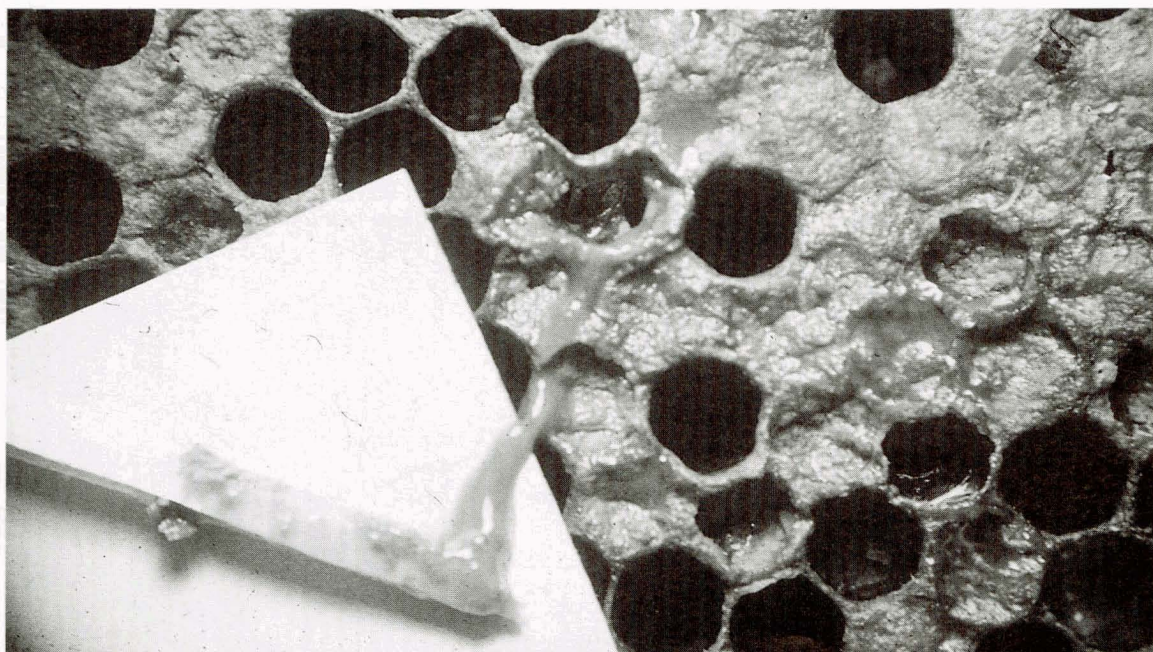
Een belangrijk probleem hierbij is dat niet alle bijenhouders bij de overheid geregistreerd zijn en er dus geen mogelijkheid is om een heffing bij alle bijenhouders op te leggen.

Toekomst

De bestrijding van Amerikaans vuilbroed is in de eerste plaats een belang van de bijenhouders. De overheid heeft in de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage geleverd middels de financiering van de 'stamping out' methode waardoor deze besmettelijke ziekte altijd van beperkte omvang is gebleven.

Om deze situatie te handhaven eist de overheid alle medewerking van de bijenhouderij. Een belangrijke bijdrage is deelname aan het monitoringsonderzoek van ID-DLO. Hierdoor kan een beter inzicht worden verkregen in de verspreiding van *Paenibacillus* larvae in de bijenvolken in Nederland. De medewerking van iedere bijenhouder is hiervoor onmisbaar.

Informatie over dit honingonderzoek kan gevonden worden in het Bijen 7(10): 264 en Bijen 7(11): 299 (1998).

Bij een aantasting door Amerikaans vuilbroed veranderen de larven en poppen van het broed in een kleverige massa waarvan met een lucifer draden zijn te trekken. Foto: Ambrosiushoeve